

Hvad sker der, når amerikanske og skandinaviske fængselssystemer mødes?

Anne Okkels, Fængselshistorisk Selskab den 14. marts 2024.

AGENDA

- 1) Baggrund for foredraget
- 2) Kort historisk rids
- 3) USA er mangfoldigt
- 4) Observationer fra North Dakota mv
- 5) Hvad er humant eller sikkert?

BAGGRUND FOR FOREDRAG

DIS Study Abroad in Scandinavia, 2008 –

Besøg på amerikanske fængsler 2013, 2016, 2023

Nordiske Fængselsfunktionærers Unions tema på Island 2019

Besøg hos North Dakota Department of Corrections & Rehabilitation 2023

3

HISTORISK BAGGRUND

USA og Norden valgte hver sin vej

KORT HISTORISK RIDS

Fysisk straf → "Moralske hospitaler"

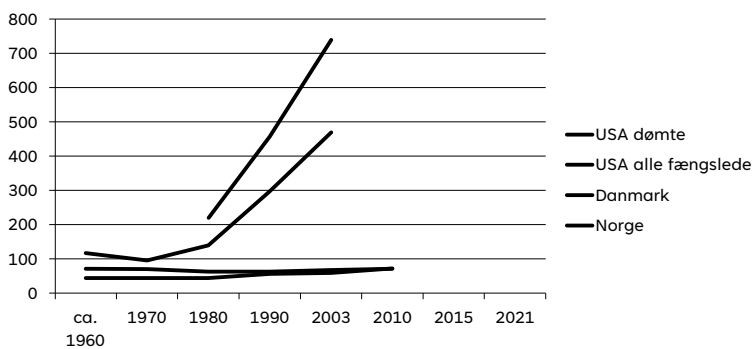
Behandlingsoptimisme & Den store indespærring

"Nothing Works" → Forskellig kurs:

- Norden: Bøder som afskrækkelse, begrænse skade i fængsler
- USA: Afskrækkelse, inkapacitering og gengældelse

5

Fængslede pr 100.000 indbyggere

6

Billede fra Plata vs. Schwarzenegger

7

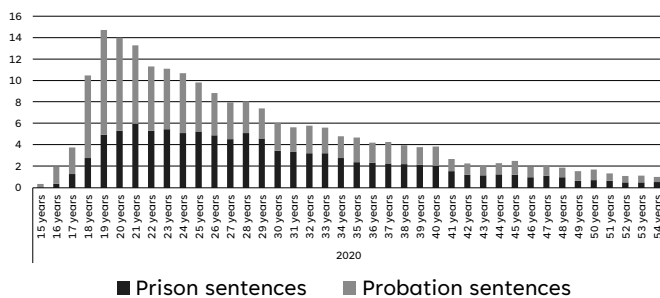

Billede fra Keramet Reiter, UC Irvine

8

SOLIDE KRIMINOLOGISKE FACTS

Domme for folk født i Danmark i 1965,
i promille og fordelt på alder, 2020

Data fra Danmarks Statistik (STRAFF02), <https://statbank.dk/statbank5a/default.asp?w=1536>

De fleste stopper

Vi kan ikke forudsige hvem

Vi *kan* se hvem der har
størst brug for hjælp

9

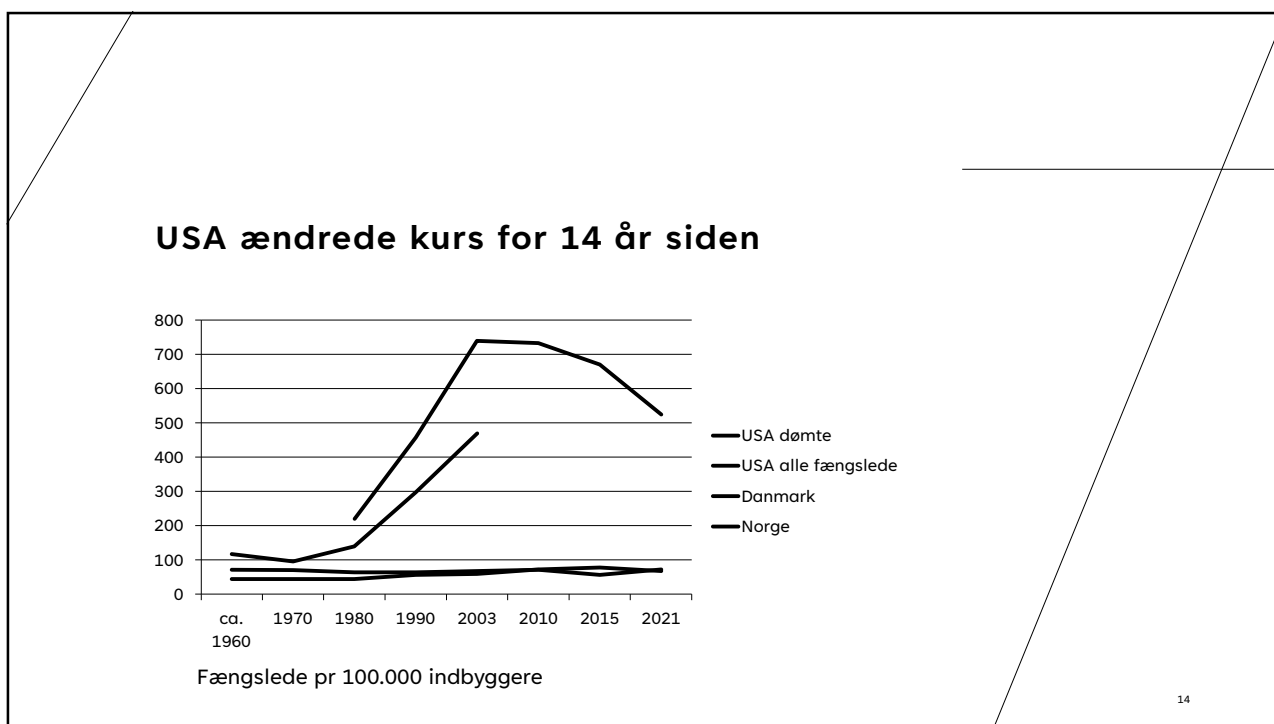
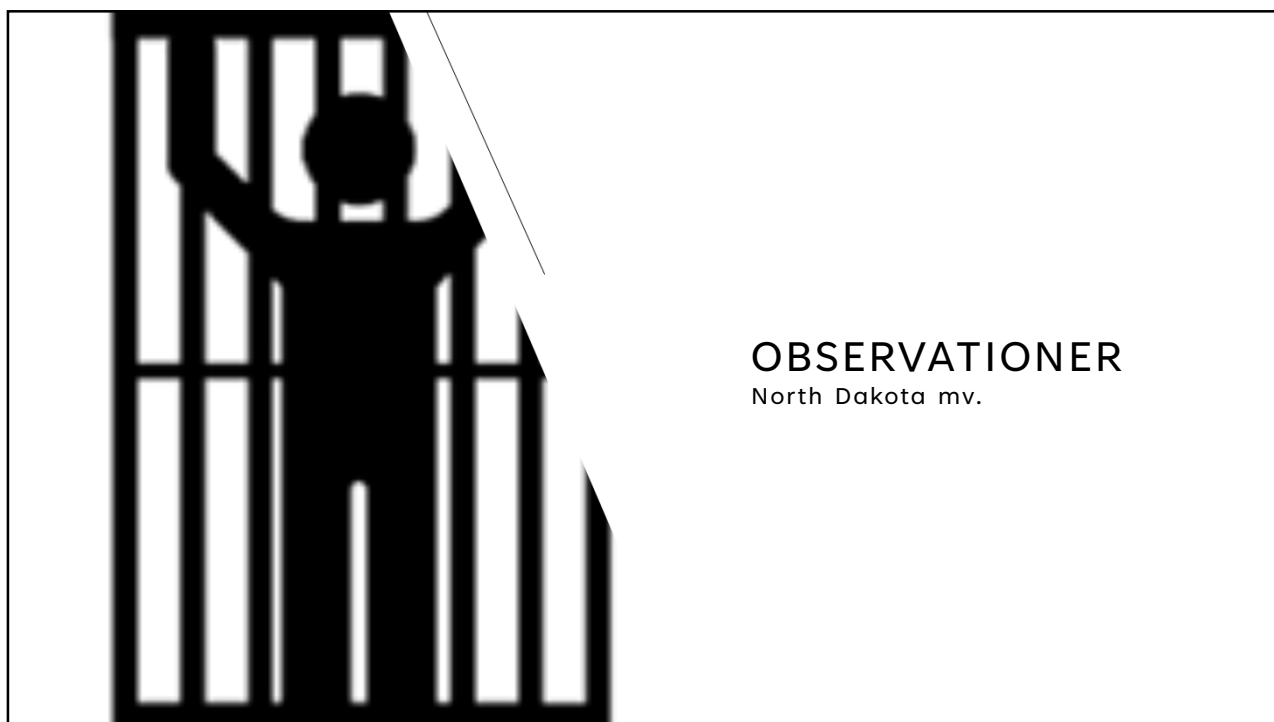
USA ER MANGFOLDIGT
- også deres fængsler

...the judge had given him the full sentence, — ten years

Willa Cather (1913): O Pioneers

Eksem mangf

NORGE HAR INSPIRERET I TI ÅR

Typisk med

- Fængslingsrate
- Normalisering
- Dynamisk sikkerhed
- Progression
- Mindst mulig indgriben
- Importmodel

Stater

- North Dakota
- Oregon
- Pennsylvania (se Fængselseksperimentet på DR)
- Californien / San Quentin
- Washington State

AMEND / University of California San Francisco

15

← → ↻ <https://www.themarshallproject.org/2020/02/13/i-struggled-to-help-a-prisoner-in-norway-i-found-a-better-way>

 Nonprofit journalism about criminal justice SEARCH

SAMANTHA MASH FOR THE MARSHALL PROJECT

FILED 10:00 p.m. EST
02.13.2020

LIFE INSIDE

I Struggled to Help a Prisoner. In Norway, I Found a Better Way

“We took off his wrist restraints and gave him pen and paper. He drew up a storm.”

[Video Ad Feedback](#)

Welcome to Prison

Norway could help the US reform its prisons. Watch the documentary, "Welcome to Prison" on [CNN.com/go](https://www.cnn.com/go) now.

NORTH DAKOTA

Afsoning + KIF

31. december, 2022:

- 1,817 afsonere
- 6,281 i tilsyn

Danmark til sammenligning

2022:

- 2.487 afsonere (gns. belæg)
- 6.813 i tilsyn (31. december)

NORTH DAKOTA

Afsoning + KIF

31. december, 2022:

- 1,817 afsonere
- 6,281 i tilsyn

775.000 indbyggere

Olieboom i nordvest &
organiseret kriminalitet

Danmark til sammenligning

2022:

- 2.487 afsonere (gns. belæg)
- 6.813 i tilsyn (31. december)

5.900.000 indbyggere

19

RAMMERNE

Fjernstyring af alle døre

Intet privatliv

Dobbeltceller (eller mere)

Toilet på cellen

Tab af stemmeret under afsoning

Natlige tjek hver 45 minutter

Picture: Colby Braun

20

NORTH DAKOTA

"Norske" tiltag

Normalisering

Dynamisk sikkerhed /
ændret kontakt ansat –
indsat

Progression

Mindst mulig indgriben /
Reform af disciplinærregler

Adgang til prøveløsladelse

Egen videreudvikling

Positive Behavior Reports + incitament

Isolation → målrettet indsats for at få folk ud

Behavior Intervention Unit

- Systematisk, struktureret daglig adfærdstræning

- "Fællesskab" gennem madluger

- Kognitivt adfærdsprogram i små grupper

Shining Light, VERA/MILPA, Prison Fellowship

Nye roller for indsatte – peer support, sosu-assistent

TABLETS til alle indsatte (mail, musik, film)

21

Billeder: North Dakota DoCR

22

Isolation: kognitivt program i fællesskab

Lænket med 2 x håndjern

Undervisere med fængsels erfaring via zoom

23

Anderledes roller for indsatte

Academy assistant, der før har været isoleret

Sosu-assistent, peer-support

24

“Prison politics”

- Sektionering kun
 - Behavior Intervention Unit (isolation)
 - Restoring Promise
 - Mental health unit
(psykotiske, stærkt selvskadende)
- Kun selv-opdeling i kantine
- Sexdømte i almindeligt fællesskab
 - *alle ved, hvad de sidder for!*

FORSKELLIGE FORVENTNINGER SOM BORGER (min udlægning)

USA

Forventer komplet tab af rettigheder, værdighed, menneskelighed, liv

Danmark

Forventer at blive behandlet som værdigt menneske

- ... betyder det at fængsling opleves som værre, voldsommere?
- Håb som noget skrøbeligt
- Mit bud: Tab af autonomi og mening voldsomt i DK

UNUANCERET DÆKNING AF USA + NORDEN

USA

Stor variation

Reform er en "bipartisan effort" og der er tydelige resultater i

- Fængslingsraten
- Uddannelsesprogrammer
- Nye roller for indsatte under indsættelsen

Norden

Dækning tager ikke højde for

- Velfærdsstaten
- Hvad recidivtal dækker over
- DK: sagsomkostninger
- Længere straf, statisk sikkerhed, flere pladser
- Personale- og pladmangel
- At danske borgere forventer human behandling og autonomi

27

KONKLUSIONER OG SPØRGSMÅL

USA er på vej i "vores" retning

Lavere straffe

Humanisering af fængselsforhold

Dynamisk sikkerhed

... men svært at komme ud!!!

Kan vi lære af USA?

Positiv feedback, positive incitamenter?

Bruge personalets tid mere fokuseret på at påvirke folk i konstruktiv retning?

Andre muligheder end sektionering?

28

HVAD ER HUMANITET?

Humant?

23 timer på cellen i varetægt mv

Frihed til at vælge sin tankegang

Ringes for toilet eller bruge vasken / skraldespanden

Mere eller mindre humant?

- Fællesskab – men gennem medlem
- Undervisning & interaktion – lænket
- Dagligt tilbud om adfærdstræning – men et krav for at komme videre og uden privatliv

Toilet på celle – men måske ingen menneskelig interaktion

29

HVAD ER SIKKERHED?

Sikkert?

Fjernkontrol af døre mv. – kontakt ikke absolut nødvendig

Sektionering, særafdelinger, frivillig iso

Starte 'hårdt', men progression muligt

Først muligheder når man har bevist ændring i adfærd

Mere eller mindre sikkert?

Ikke at kende og kunne påvirke den indsatte psykiske tilstand

Voldsomme konsekvenser for få – undgå 'prison politics' for resten

Starte 'normalt', muligt at 'falde'

Muligheder, så man kan vise evne / vilje til ændring

30

TAK

Anne Okkels

Tlf. 27 39 79 21

anne@anneokkels.dk